

”CRASH COURSE” I DET KAFKAESKA

Kaj Bernh. Genell 2025, © Kaj Bernh. Genell 2025

Gregor Samsas öde (och Josef K.s) har skakat om millioner av läsare, över hela världen, och samtidigt skapat förvirring beträffande hur allt hänger ihop i berättelsen.

För att reda ut detta, och för att reda ut begreppet ”Kafkaesk”, vilket alltihop hänger samman, så publicerade jag för några år sedan två böcker: *Kafka och det Kafkaeska* och *Kafka - a Freud-Structuralist Analysis*. Böckerna har inte fått någon som helst uppmärksamhet.

För att i någon mån klargöra, återigen vad det Kafkaeska är, och för att upplysa min aktuella framställning, i denna bok, som handlar om stort sett samma sak som de två första, så presenterar jag här en *crash course*, en kortast möjlig sammanställning av min egen förklaring - som ju inte behöver vara den enda saliggörande - till vad det Kafkaeska är, och hur det fungerar, och hur det är uppbyggt strukturellt. Det hela är lite invecklat, men ändå:

I de klassiska kafkaverket, *Processen* och *Förvandlingen*, är huvudpersonerna inte de figurer, Josef K. och Gregor, som Kafka placerat ut i berättelserna.

Huvudpersonerna i berättelsen är Josef K. som denne gestaltas i hela boken, vilket alltså är ett porträtt, i sin helhet, från sida ett till sista sidan, av Josef K.. Samma sak med *Förvandlingen*. Huvudpersonen gestaltas i HELA berättelsen.

(Kafka-)berättelsen har en tredelad struktur, på ”medvetandenivå”

Dessa delar kallar jag *Det Medv.*, *Omedv.A.* och *Omedv.B.*.

(”*Omedv.A.* ” ärt alltså en förkortning för Omedvetet av typ A.)

Konstigare är det alltså inte.

Ontologiskt sett så betecknar dessa termer **ingenting verkligt!** De betecknar en struktur i en text, och denna struktur måste hela tiden ses som byggd på Freuds idéer om det Omedvetna. De måste ses som en referens till dessa mer eller mindre aktuella, eller oaktuella idéer. De är en passning åt det

hållet, eller hämtar sin näring där, är ett raljeri med just detta. De är delar i ett VERKUNIVERSUM.

Det Medv. är vad det är, ett resonerande, iakttagande och beslutande jagmedvetande, hu os hjälten (Josef K., eller Gregor Samsa) som rör sig i ett slags fiktiv verklighet, i romanen. Det finns i romanens FÄLT.

Omedv.A. är allting övrigt, runt Hjälden. Hela omgivningen: staden, rummen, gatan, bipersonerna, världen omkring. Ja, det Omedv.A. är just så som i en dröm allt omkring en är en liten värld, som drömmarens värld.

Det egendomliga med denna värld, och vad som får i oss att kalla den Omedvetna A., är att den är uppbyggd som SEKONDERANDE, MEDDELANDE – å på just ett sådant sätt som det omedvetna hos Freud förutsätts vara. Omvärlden är levande på det sättet, som det omedvetna är, oftast när vi drömmer. Det agerar i drömmen, flyttar på delar, skapar delar och meddelar.

Så är alltså berättelsen som en uppdelning av det medvetande och det omedvetna. Och så långt är allt gott och väl, och lättfattligt. Ur detta skapas visserligen spänning, och drama, men ingen direkt komik och relief.

Det gör det däremot när **Omedv. B.** inträder. Ty det gör det, och det har en paradoxal, ologisk relation till de båda nu presenterade delarna.

Ty det Omedv.B. är superpositionerat på HJÄLTEN, och TÄVLAR med det Omedv.A. i att det Omedv.B. påstår sig vara *det Medv.s* EGENTLIGA Omedvetna, och lägger sig därmed i komisk relief ovanpå hjälten, på det Omedvetna och på hela berättelsen.

Ty det ologiska i att hjälten Josef K., eller Gregor Samsa, nånsin skulle få omedvetna önskningar eller infall, av typen Freuds psykoanalys, det är ju att DET OMEDVETNA FINNS JU REDAN! DET ÄR JU MATERIALISERAT I HELA OMGIVNINGEN; I VERKETS FIKTIVA UNIVERSUM som OMVÄRLD y till HJÄLTEN:

När därför då, vilket händer här och där i verken, Josef K. får ett infall – så strider detta mot logikens regler, om man sammankopplar infallet med Freuds uppfattning, eller med sunt förnuft. INFALLEWN är ju redan materialiserade i omgivningen! Då kan omöjligen Josef K. eller Gregor Samsa alls HA några infall, eller utföra några felhandlingar!

DÄR och endast DÄR uppstår **det Kafkaeska**.

I de passager – och de är många – där en uppbar kollision och omedvetandesplittring inte förekommer, där tolkar sedan vårt medvetande (vi som läser verket) det som om splittringen ändå är där, genom en slags tolkningsmitta.

